

ALCOHOLAANKOPEN DOOR MINDERJARIGEN

In deze factsheet combineren we in opdracht van het ministerie van VWS de resultaten van twee onderzoeken, namelijk het Landelijk onderzoek naar de naleving van de leeftijdsgrens bij alcohol- en tabaksverkoop in 2020^{1, 2} en het Verkrijgbaarheidsonderzoek alcohol door minderjarigen 2019³ (zie tabel 1)⁴. Door het aantal pogingen per verkoopkanaal dat jongeren ondernemen om alcohol te kopen te combineren met de slagingskans per verkoopkanaal, ontstaat er meer inzicht in het koopgedrag van minderjarigen met betrekking tot alcohol.

LANDELIJK NALEVINGSONDERZOEK 2020

- Mysteryshoponderzoek met 2146 aankoop pogingen alcohol door 17-jarigen

- Representatieve steekproef van alcoholverstrekken locaties in diverse verkoopkanalen

VERKRIJGBAARHEIDSONDERZOEK 2019

- Telefonische enquête onder 1524 jongeren van 14/15 en 16/17 jaar

- Representatieve steekproef naar geslacht en opleidingsniveau

Tabel 1: Methodebeschrijving van de gecombineerde onderzoeken.

Om de resultaten van het landelijk nalevingsonderzoek en het verkrijgbaarheidsonderzoek te kunnen combineren, zijn van het verkrijgbaarheidsonderzoek enkel de resultaten van de 16/17-jarige jongeren (n=786) meegenomen. Binnen deze groep zijn 127 jongeren erin geslaagd om in het jaar voorafgaand aan het onderzoek alcohol te kopen (16.2%), terwijl de overige 659 jongeren daar niet in slaagden (83.8%).

De resultaten worden vergeleken over de volgende verkoopkanalen:

- Avondwinkels
- Horecagelegenheden
- Cafetaria's
- Slijterijen
- Sportkantines
- Supermarkten
- Thuisbezorgkanalen

Nalevingsindex

Door een gemiddelde te berekenen van het percentage jongeren dat geen alcohol koopt (normatieve naleving) en het percentage locaties dat geen alcohol verstrekt (wettelijke naleving), ontstaat de nalevingsindex. Deze loopt van 0 tot 100. Een nalevingsindex van 0 betekent dat alle jongeren alcohol kopen en alle locaties binnen een verkoopkanaal de alcohol verstrekken, terwijl een nalevingsindex van 100 betekent dat geen van de jongeren koopt en alle locaties naleven. De nalevingsindex van thuisbezorgkanalen is het laagst (56.0%) en die van slijterijen is het hoogst (82.5%; zie tabel 2).

VERKOOPKANAAL	JONGEREN DIE NIET KOPEN (N=659)	VERSTREKKENDE LOCATIES DIE NALEVEN	NALEVINGSINDEX	RANGORDE
Slijterijen	98.7%	66.3%	82.5%	1
Supermarkten	97.3%	58.1%	77.7%	2
Avondwinkels	97.7%	41.0%	69.4%	3
Cafetaria's	98.5%	29.8%	64.1%	4
Sportkantines	98.3%	23.9%	61.1%	5
Horecagelegenheden	89.2%	29.0%	59.1%	6
Thuisbezorgkanalen	99.6%	12.4%	56.0%	7

Tabel 2: Nalevingsindex alcohol per verkoopkanaal.

Koop-slaagindex

Door het percentage 16-17-jarigen dat aankoop pogingen onderneemt te vermenigvuldigen met de slagingskans (ofwel het percentage verstrekkende locaties dat verkoopt), wordt de koop-slaagindex berekend. Dit cijfer geeft het percentage 16/17-jarigen weer dat wel eens alcohol koopt en er vervolgens ook in slaagt de alcohol mee te krijgen. De koop-slaagindex is het laagst bij thuisbezorgkanalen (0.3%) en het hoogst bij horecagelegenheden (7.7%, zie tabel 3).

VERKOOPKANAAL	JONGEREN DIE KOPEN (N=127)	SLAGINGSKANS	KOOP-SLAAGINDEX	RANGORDE
Horecagelegenheden	10.8%	71.0%	7.7%	1
Avondwinkels	2.3%	59.0%	1.4%	2
Sportkantines	1.7%	76.1%	1.3%	3
Supermarkten	2.7%	41.9%	1.1%	4
Cafetaria's	1.5%	70.2%	1.1%	5
Slijterijen	1.3%	33.7%	0.4%	6
Thuisbezorgkanalen	0.4%	87.6%	0.3%	7

Tabel 3: Koop-slaagindex alcohol per verkoopkanaal.

Alcoholaankopen door minderjarigen

Door het gemiddelde aantal geslaagde aankoop pogingen per minderjarige te generaliseren naar het totaal aantal 16/17-jarigen in Nederland (412.569⁵), is het mogelijk een inschatting te maken van het absolute aantal geslaagde aankoop pogingen alcohol per jaar. Hiertoe wordt het gemiddelde aantal geslaagde aankoop pogingen per koper vermenigvuldigd met het aantal 16/17-jarige kopers in Nederland (zie de beschrijving van tabel 4 voor een rekenvoorbeeld). Het aantal geslaagde aankoop pogingen in Nederland is het laagst bij thuisbezorgkanalen (20.682) en het hoogst bij horecagelegenheden (912.313; zie tabel 4). Dit inzicht in het aantal geslaagde aankoop pogingen per verkoopkanaal biedt handvatten voor het inzetten van handhaving capaciteit.

VERKOOPKANAAL	GEMIDDELD AANTAL AANKOOPPOGINGEN PER JONGERE	SLAGINGSKANS	GEMIDDELD AANTAL GESLAAGDE AANKOOPPOGINGEN PER KOPER	TOTAAL AANTAL GESLAAGDE AANKOOPPOGINGEN IN NEDERLAND	RANGORDE
Horecagelegenheden	19.3	71.0%	13.7	912.313	1
Sportkantines	2.3	76.1%	1.8	118.692	2
Cafetaria's	2.2	70.2%	1.6	103.874	3
Supermarkten	3.3	41.9%	1.4	91.773	4
Avondwinkels	2.1	59.0%	1.3	83.616	5
Slijterijen	2.4	33.7%	0.8	53.667	6
Thuisbezorgkanalen	0.4	87.6%	0.3	20.682	7

Tabel 4: Geschatte aantal absolute geslaagde aankoop pogingen alcohol onder 16/17-jarigen per jaar. Rekenvoorbeeld horecagelegenheden: gemiddelde aantal geslaagde aankoop pogingen per koper = 71.0% van 19,3 = 13,7; aantal kopers = 127 van 786 = 16.2%; aantal 16/17-jarige kopers in Nederland = 16.2% van 412.569 = 66.662; totaal aantal geslaagde aankoop pogingen in Nederland = 13,7 * 66.662 = 912.313. *In de berekeningen wordt gebruik gemaakt van onafgeronde cijfers.

¹ Bureau Objectief (2020): Landelijk nalevingsonderzoek alcohol en tabak 2020.

² Het onderzoek is gedeeltelijk tijdens de COVID-19-pandemie uitgevoerd. Zie het volledige onderzoek voor meer informatie.

³ Breuer & IntraVal (2020): Verkrijgbaarheidsonderzoek alcohol door minderjarigen 2019.

⁴ Voor verdere duiding van de cijfers wordt aangeraden om het Landelijk onderzoek naar de naleving van de leeftijdsgrens bij alcohol- en tabaksverkoop in 2020 en het Verkrijgbaarheidsonderzoek alcohol door minderjarigen 2019 te lezen.

⁵ CBS Statline (25 november 2020): Bevolking, geslacht, leeftijd en nationaliteit op 1 januari 2020.